

Doręczanie dokumentów - Belgia

SPIS TREŚCI

- 1 Co w praktyce oznacza prawniczy termin „doręczenie dokumentów”? Dlaczego do „doręczenia dokumentów” mają zastosowanie szczególne zasady?
- 2 Jakie dokumenty wymagają doręczenia drogą formalną?
- 3 Kto odpowiada za doręczenie dokumentu?
- 4 Ustalanie adresu
 - 4.1 Czy zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1393/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 listopada 2007 r. dotyczącym doręczania w państwach członkowskich dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych i handlowych organ w danym państwie członkowskim, do którego zwrócono się z wnioskiem o doręczenie, z własnej inicjatywy próbuje ustalić miejsce pobytu adresata dokumentu, który ma zostać doręczony, jeżeli adresat nie zamieszkuje już pod adresem znanym organowi występującemu z wnioskiem?
 - 4.2 Czy zagraniczne organy sądowe lub strony postępowania sądowego mają dostęp do rejestrów lub usług w tym państwie członkowskim umożliwiających ustalenie aktualnego adresu zamieszkania danej osoby? Jeśli tak, jakie rejestry lub usługi są dostępne i jakich procedur należy przestrzegać? Czy obowiązują w tym zakresie opłaty i jaka jest ich wysokość?
 - 4.3 W jaki sposób organy w tym państwie członkowskim rozpatrują wnioski przesłane na mocy rozporządzenia Rady (WE) nr 1206/2001 z dnia 28 maja 2001 r. w sprawie współpracy między sądami państw członkowskich przy przeprowadzaniu dowodów w sprawach cywilnych lub handlowych, mające na celu ustalenie aktualnego adresu zamieszkania danej osoby?
- 5 W jaki sposób dokument jest zwykle doręczany w praktyce? Czy istnieją alternatywne metody, które można wykorzystać w tym celu (inne niż doręczenie zastępcze, o którym mowa w pkt 6 poniżej)?
- 6 Czy w postępowaniu cywilnym dozwolone jest elektroniczne doręczanie dokumentów (doręczanie dokumentów sądowych lub pozasądowych za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej, takich jak poczta elektroniczna, zabezpieczone aplikacje internetowe, faks, SMS itp.)? Jeśli tak, w odniesieniu do jakich rodzajów postępowań przewiduje się stosowanie tej metody? Czy istnieją ograniczenia w odniesieniu do dostępności lub dostępu do tej metody doręczania dokumentów w zależności od tego, kto jest adresatem (osoba wykonująca zawód prawniczy, osoba prawna, spółka lub inny podmiot gospodarczy, itp.)?
- 7 Doręczenie „zastępcze”
 - 7.1 Czy prawo tego państwa członkowskiego dopuszcza stosowanie innych metod doręczenia w przypadkach, w których doręczenie dokumentów adresatowi nie było możliwe (np. zawiadomienie przesłane na adres domowy, do komornika sądowego, drogą pocztową lub przez wywieszenie ogłoszenia)?
 - 7.2 Jeżeli stosowane są inne metody, w którym momencie dokumenty uznaje za doręczone?
 - 7.3 Jeżeli inna metoda doręczenia polega na złożeniu dokumentów w określonym miejscu (np. w urzędzie pocztowym), w jaki sposób informuje się adresata o tym, że dokumenty zostały złożone?
 - 7.4 Jeżeli adresat odmawia przyjęcia doręczenia dokumentów, jakie są tego konsekwencje? Czy dokumenty uważa się za skutecznie doręczone, jeśli odmowa nie jest uzasadniona?
- 8 Doręczenie drogą pocztową z zagranicy (art. 14 rozporządzenia dotyczącego doręczania dokumentów)
 - 8.1 Jeżeli poczta doręczy adresatowi w tym państwie członkowskim dokument wysłany z zagranicy w sytuacji, w której wymagane jest potwierdzenie odbioru (art. 14 rozporządzenia dotyczącego doręczania dokumentów), czy dokument taki może zostać doręczony tylko adresatowi osobiście, czy też można go doręczyć, zgodnie z krajowymi przepisami dotyczącymi doręczania drogą pocztową, także innej osobie pod tym samym adresem?

- 8.2 W jaki sposób można dokonać, zgodnie z przepisami dotyczącymi doręczania drogą pocztową w tym państwie członkowskim, doręczenia dokumentów z zagranicy na podstawie art. 14 rozporządzenia nr 1393/2007 dotyczącego doręczania dokumentów, jeżeli pod adresem, pod który należało doręczyć dokumenty, nie zastano ani adresata, ani żadnej innej osoby uprawnionej do odebrania przesyłki (o ile doręczenie zastępcze jest możliwe na podstawie krajowych przepisów dotyczących doręczania drogą pocztową – zob. powyżej)?
- 8.3 Czy urzędy pocztowe przewidują określony termin na odebranie dokumentów przed ich odesłaniem jako nedoręczone? Jeśli tak, w jaki sposób adresat jest informowany o tym, że w urzędzie pocztowym jest do odebrania adresowana do niego przesyłka?
- 9 Czy przewiduje się pisemne potwierdzenie doręczenia dokumentu?
- 10 Co się stanie, gdy z jakichkolwiek powodów adresat nie otrzyma dokumentu lub gdy doręczenie dokumentu nastąpi z naruszeniem przepisów prawa (np. dokument zostanie doręczony osobie trzeciej)? Czy pomimo to doręczenie dokumentu może być uznane za zgodne z prawem (np. czy naruszenie przepisów prawa może być usunięte), czy też musi nastąpić nowa próba doręczenia dokumentu?
- 11 Czy muszę zapłacić za doręczenie dokumentu, a jeśli tak, to jaką kwotę?

1 Co w praktyce oznacza prawniczy termin „doręczenie dokumentów”? Dlaczego do „doręczenia dokumentów” mają zastosowanie szczególne zasady?

Po wniesieniu sprawy do sądu bardzo ważna jest odpowiednia komunikacja. Strony postępowania oraz sędzia bezwzględnie muszą otrzymać informacje o roszczeniach powoda, argumentach pozwanego, przebiegu postępowania i treści orzeczenia sądu. Jeżeli strona nie zgadza się z orzeczeniem i odwołuje się od niego do sądu wyższej instancji, musi poinformować o tym drugą stronę postępowania. W tym celu przekazuje się lub przesyła stosowne pisma sądowe (np. wezwania do stawienia się przed sądem, pozwy, wnioski, wyroki, apelacje itp.). Niniejszy arkusz informacyjny nie dotyczy samych pism sądowych, ale sposobu, w jaki pisma te przekazuje się stronom oraz – w stosownych przypadkach – sądowi. Odpowiednie przepisy zawierają art. 32–47 kodeksu postępowania sądowego (code judiciaire).

W Belgii rozróżnia się doręczenie pism sądowych pocztą (*notification*) i doręczenie przez komornika sądowego (*signification*).

Co do zasady doręczenie przez komornika sądowego (*signification*) oznacza przekazanie pisma sądowego innej osobie za pośrednictwem urzędnika państwowego. W Belgii takiego urzędnika określa się mianem komornika sądowego. W praktyce komornik sądowy doręcza adresatowi odpis pisma sądowego poświadczony za zgodność z oryginałem.

Komornik sądowy może doręczać stronom różnego rodzaju pisma (określane poniżej jako „doręczenie” lub „doręczenie za potwierdzeniem odbioru”). Do najczęściej spotykanych rodzajów pism należą:

- wezwanie do stawienia się przed sądem;
- wyrok (potencjalnie wraz z nakazem zapłaty);
- nakaz zapłaty;
- nakaz opróżnienia lokalu;
- nakaz zajęcia (np. majątku osobistego, zajmowanego lokalu);
- doręczenie wypowiedzenia;
- itp.

W odróżnieniu od doręczenia przez komornika sądowego doręczenie pism sądowych pocztą (*notification*) polega na przesłaniu (oryginału lub odpisu) pisma sądowego pocztą, tj. bez udziału urzędnika państwowego.

Data doręczenia ma istotne znaczenie.

W przypadku wezwania do stawienia się przed sądem musi upłynąć określony czas między datą doręczenia a wyznaczonym terminem pierwszej rozprawy.

W przypadku wyroku data doręczenia rozpoczyna bieg terminu na wniesienie ewentualnej apelacji.

Co do zasady pisma sądowe są doręczane przez komornika sądowego. Doręczenie pocztą (*notification*) jest stosowane w określonych przypadkach wskazanych w przepisach prawa.

Komornik sądowy dokonujący doręczenia musi podpisać dowód doręczenia (*l'exploit de signification*) oraz zgodnie z art. 43 kodeksu postępowania sądowego pod rygorem bezskuteczności doręczenia musi zawrzeć w nim następujące informacje:

- 1) dzień, miesiąc, rok i miejsce doręczenia;
- 2) imię i nazwisko, zawód, miejsce zamieszkania oraz, w stosownych przypadkach, funkcję i numer wpisu w rejestrze działalności gospodarczej lub w rejestrze handlowym osoby, na której wniosek doręcza się dane pismo sądowe;
- 3) imię i nazwisko, miejsce zamieszkania lub – w przypadku braku miejsca zamieszkania – miejsce pobytu oraz, w stosownych przypadkach, funkcję adresata pisma sądowego;
- 4) imię i nazwisko oraz, w stosownych przypadkach, funkcję osoby, której przekazano odpis pisma sądowego, wskazanie miejsca, w którym pozostawiono odpis pisma sądowego w przypadkach, o których mowa w art. 38 § 1, lub wskazanie miejsca, w którym wywieszono odpis pisma sądowego w przypadkach, o których mowa w art. 40;
- 5) imię i nazwisko komornika sądowego oraz adres jego kancelarii;
- 6) zestawienie kosztów doręczenia pisma sądowego.

Osoba, której doręczono odpis pisma sądowego, podpisuje oryginał dowodu doręczenia. Jeżeli osoba ta odmówi podpisania dowodu doręczenia, komornik sądowy odnotowuje ten fakt.

Zgodnie z art. 47 kodeksu postępowania sądowego komornik sądowy nie może doręczyć pism sądowych:

- 1) przed godz. 06:00 lub po godz. 21:00 w miejscu niebędącym miejscem publicznym;
- 2) w soboty, niedziele lub dni ustawowo wolne od pracy (ograniczenie to nie obowiązuje w przypadku doręczania pism sądowych w sprawach karnych, zob. orzecznictwo Sądu Kasacyjnego, Cass., 27 marca 1984 r., R.W. 1984–1985, 1093; Antwerpia, 2 października 1975 r., R.W. 1976–1977, 1834); w pilnych przypadkach dopuszcza się możliwość doręczenia pism sądowych w te dni po uzyskaniu zgody sędziego pokoju (*juge de paix*) w przypadku wezwań do stawienia się przed sądem w sprawach rozpoznawanych przez tego sędziego, po uzyskaniu zgody sędziego, który zatwierdził dane pismo w przypadku pism wymagających uprzedniego zatwierdzenia, i po uzyskaniu zgody prezesa sądu pierwszej instancji we wszystkich innych przypadkach.

W przypadku doręczenia przez komornika sądowego adresat otrzymuje odpis pisma sądowego (będącego przedmiotem doręczenia), a komornik sądowy zachowuje oryginał pisma w swojej kancelarii do momentu zakończenia postępowania. W przypadku wezwania do stawienia się przed sądem komornik sądowy nie zachowuje oryginału wezwania, lecz przesyła je sądowi celem wpisania sprawy na wokandę (powiadomienie sądu o wezwaniu).

Kopia dowodu doręczenia musi zawierać wszystkie informacje znajdujące się w oryginale dowodu doręczenia i musi zostać podpisana przez komornika sądowego (art. 43 kodeksu postępowania sądowego) pod rygorem bezskuteczności doręczenia.

2 Jakie dokumenty wymagają doręczenia drogą formalną?

Prawo określa, które pisma sądowe muszą zostać doręczone przez komornika sądowego lub pocztą. Pism tych jest jednak zbyt wiele, aby można było przedstawić wyczerpującą listę. Do przykładów należą: wezwania do stawienia się przed sądem, pozwy, wyroki, apelacje i sprzeciwy.

3 Kto odpowiada za doręczenie dokumentu?

W przypadku doręczenia przez komornika sądowego (*signification*) pisma sądowe musi doręczyć taki komornik osobiście.

W przypadku doręczenia pism sądowych pocztą (*notification*) sekretarz sądu (w rzadkich przypadkach również oskarżyciel publiczny) wysyła takie pisma sądową przesyłką poleconą (specjalnym rodzajem przesyłki poleconej za potwierdzeniem odbioru), listem poleconym lub zwykłym listem. Przepisy regulujące sądową przesyłkę poleconą zawiera art. 46 kodeksu postępowania sądowego.

4 Ustalanie adresu

4.1 Czy zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1393/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 listopada 2007 r. dotyczącym doręczania w państwach członkowskich dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych i handlowych organ w danym państwie członkowskim, do którego zwrócono się z wnioskiem o doręczenie, z własnej inicjatywy próbuje ustalić miejsce pobytu adresata dokumentu, który ma zostać doręczony, jeżeli adresat nie zamieszkuje już pod adresem znanym organowi występującemu z wnioskiem?

Tak.

W Belgii jednostkami przyjmującymi wyznaczonymi zgodnie z art. 2 ust. 2 rozporządzenia nr 1393/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 listopada 2007 r. dotyczącego doręczania w państwach członkowskich dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych i handlowych („doręczanie dokumentów”) są właściwi miejscowo komornicy sądowi.

Zgodnie z art. 1 dekretu królewskiego z dnia 16 maja 1986 r. przyznającego komornikom sądowym dostęp do krajowego rejestru osób fizycznych (Arrêté royal du 16 mai 1986 autorisant l'accès des huissiers de justice au Registre national des personnes physiques) w celach związanych z wykonywaniem zadań leżących w zakresie ich kompetencji komornicy sądowi mają prawo wglądu do informacji, o których mowa w art. 3 zdanie pierwsze pkt 1–9 i art. 3 zdanie drugie ustawy z dnia 8 sierpnia 1983 r. ustanawiającej krajowy rejestr osób fizycznych (loi du 8 août 1983 organisant un Registre national des personnes physiques). Informacje te obejmują w szczególności adres zarejestrowany jako główny adres zamieszkania każdej osoby fizycznej figurującej w ewidencji ludności (miejsce zamieszkania).

4.2 Czy zagraniczne organy sądowe lub strony postępowania sądowego mają dostęp do rejestrów lub usług w tym państwie członkowskim umożliwiających ustalenie aktualnego adresu zamieszkania danej osoby? Jeśli tak, jakie rejestry lub usługi są dostępne i jakich procedur należy przestrzegać? Czy obowiązują w tym zakresie opłaty i jaka jest ich wysokość?

Nie.

Co do zasady wyłącznie obywatele Belgii, belgijskie organy publiczne i podmioty publiczne oraz osoby wykonujące w Belgii zawody wymienione w art. 5 ustawy z dnia 8 sierpnia 1983 r. ustanawiającej krajowy rejestr osób fizycznych mogą uzyskać dostęp do informacji przechowywanych w krajowym rejestrze.

Pozwolenia na uzyskanie wglądu do informacji przechowywanych w krajowym rejestrze udziela Komitet Sektorowy Krajowego Rejestru (Comité sectoriel du Registre National) utworzony przy Komisji ds. Ochrony Prywatności (Commission de la protection de la vie privée) na mocy art. 15 ustawy z dnia 8 sierpnia 1983 r. ustanawiającej krajowy rejestr osób fizycznych.

4.3 W jaki sposób organy w tym państwie członkowskim rozpatrują wnioski przesłane na mocy rozporządzenia Rady (WE) nr 1206/2001 z dnia 28 maja 2001 r. w sprawie współpracy między sądami państw członkowskich przy przeprowadzaniu dowodów w sprawach cywilnych lub handlowych, mające na celu ustalenie aktualnego adresu zamieszkania danej osoby?

Organ nie mogą podjąć działań w związku z takim wnioskiem, chyba że ustalenie adresu zamieszkania zostanie uznane za czynność dochodzeniową służącą przeprowadzeniu dowodu na użytek cywilnego lub gospodarczego postępowania sądowego, które już się toczy lub które ma zostać wszczęte.

Pojęcie „dowodu” nie zostało zdefiniowane w rozporządzeniu Rady (WE) nr 1206/2001 z dnia 28 maja 2001 r. w sprawie współpracy między sądami państw członkowskich przy przeprowadzaniu dowodów w sprawach cywilnych lub handlowych. Obejmuje ono m.in. przesłuchanie świadków, stron lub biegłych, przedstawienie dokumentów, oględziny, ustalenie faktów oraz skonsultowanie się ze specjalistami w sprawach rodzinnych i opiekuńczych.

Zgodnie z art. 1 ust. 2 wspomnianego powyżej rozporządzenia (WE) nr 1206/2001 nie można wystąpić z wnioskiem o „przeprowadzenie dowodu, jeżeli nie jest on przeznaczony do wykorzystania w postępowaniu sądowym, które już się toczy lub które ma zostać wszczęte”.

Co do zasady adres zamieszkania osoby, której należy doręczyć pismo sądowe lub pozasądowe za pośrednictwem komornika sądowego lub pocztą, nie może zatem zostać uznany za dowód w rozumieniu art. 1 rozporządzenia (WE) nr 1206/2001.

Ponadto art. 4 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 1206/2001 wprost stanowi, że wniosek musi zawierać „nazwiska i adresy stron (...)”.

5 W jaki sposób dokument jest zwykle doręczany w praktyce? Czy istnieją alternatywne metody, które można wykorzystać w tym celu (inne niż doręczenie zastępcze, o którym mowa w pkt 6 poniżej)?

a) Doręczenie przez komornika sądowego

Sposób doręczenia regulują przepisy art. 32–47 kodeksu postępowania sądowego, które mają zastosowanie zarówno w sprawach cywilnych, jak i w sprawach karnych.

– Doręczenie właściwe (art. 33–34 kodeksu postępowania sądowego)

Jeżeli pismo sądowe ma doręczyć komornik sądowy, w pierwszej kolejności podejmie on próbę doręczenia pisma adresatowi do rąk własnych. Takie doręczenie określa się mianem doręczenia właściwego.

Komornik może doręczyć pismo sądowe adresatowi do rąk własnych w dowolnym miejscu, w którym go zastanie. Doręczenie niekoniecznie musi nastąpić w miejscu zamieszkania adresata; skuteczne będzie również doręczenie dokonane np. w miejscu pracy adresata, na ulicy lub w kancelarii komornika sądowego.

Jest tylko jeden warunek – miejsce doręczenia musi się znajdować na obszarze właściwości miejscowej danego komornika sądowego.

W przypadku braku informacji na temat miejsca pobytu adresata komornik sądowy udaje się bezpośrednio pod jego adres zamieszkania, licząc, że go tam zastanie.

Jeżeli komornikowi sądowemu uda się zlokalizować stronę (w dowolnym miejscu), a strona odmówi przyjęcia odpisu pisma, komornik sądowy odnotowuje fakt odmowy przyjęcia odpisu na oryginale dowodu doręczenia (odpis załącza się następnie do oryginału), a doręczenie uznaje się za dokonane do rąk własnych.

Jeżeli chodzi o osoby prawne, doręczenie uznaje się za dokonane do rąk własnych z chwilą przekazania odpisu pisma sądowego przedstawicielowi lub pracownikowi upoważnionemu do przyjęcia pisma na mocy przepisów prawa, statutu lub umowy spółki lub należycie udzielonego pełnomocnictwa do reprezentowania danej osoby prawnej w postępowaniu sądowym, nawet w przypadku pełnomocnictwa łącznego. Dlatego też np. w przypadku spółki z ograniczoną odpowiedzialnością doręczenie jest skuteczne, jeżeli dokonano go do rąk członka zarządu, niezależnie od tego, czy w momencie doręczenia przebywał on w siedzibie statutowej spółki, czy też w dowolnym innym miejscu.

– Doręczenie osobie zastanej w miejscu zamieszkania/siedziby (art. 35 kodeksu postępowania sądowego)

W przypadku braku możliwości doręczenia pisma sądowego do rąk własnych adresata doręczenia dokonuje się w miejscu jego zamieszkania (doręczenie zastępcze). „Miejsce zamieszkania” oznacza miejsce wskazane jako główny adres zamieszkania adresata w ewidencji ludności, tj. jako adres zamieszkania.

Jeżeli adresat nie posiada oficjalnego miejsca zamieszkania, doręczenia można dokonać w miejscu jego pobytu. „Miejsce pobytu” oznacza dowolną inną lokalizację, np. miejsce, w którym dana osoba posiada swoje biuro lub w którym prowadzi działalność gospodarczą lub przedsiębiorstwo. Na żądanie komornika sądowego dokonującego doręczenia komendant policji ma obowiązek udzielić mu informacji o miejscu pobytu strony, która nie posiada oficjalnego miejsca zamieszkania.

Jeżeli chodzi o osobę prawną, w przypadku braku możliwości doręczenia właściwego doręczenia można dokonać w siedzibie osoby prawnej lub w jej biurze administracyjnym.

W przypadku doręczenia zastępczego odpis pisma sądowego doręcza się krewnemu, powinowatemu, pracownikowi służby lub pracownikowi przedsiębiorstwa adresata. Pisma sądowego nie można przekazać małoletniemu poniżej 16. roku życia. Komornik sądowy odnotowuje na oryginale i na odpisie dowodu doręczenia, kim była osoba, której doręczono odpis pisma sądowego (np. stosunek do adresata).

– Doręczenie przez pozostawienie (art. 38 § 1 kodeksu postępowania sądowego)

Jeżeli komornik sądowy nie jest w stanie doręczyć pisma sądowego na jeden z powyższych sposobów (art. 33–35 kodeksu postępowania sądowego), doręczenia dokonuje się zgodnie z art. 38 § 1 kodeksu postępowania sądowego, tj. przez pozostawienie pisma sądowego w miejscu zamieszkania lub – w przypadku braku miejsca zamieszkania – w miejscu pobytu adresata (doręczenie przez pozostawienie).

Odpis pisma sądowego pozostawia się w skrzynce pocztowej adresata w zaklejonej kopercie (na której oznacza się nazwę kancelarii komornika sądowego, nazwisko i imię adresata oraz miejsce doręczenia, zamieszczając adnotację „Pro Justitia – A remettre d'urgence” (do pilnego doręczenia)).

W przypadku braku skrzynki pocztowej komornik sądowy jest uprawniony do pozostawienia odpisu pisma sądowego umieszczonego w kopercie w dowolny inny sposób (np. wsuwając kopertę w szparę pod drzwiami, pozostawiając ją po drugiej stronie bramy lub żywopłotu, przyklejając ją do drzwi taśmą klejącą).

Komornik sądowy odnotowuje datę, godzinę i miejsce pozostawienia odpisu pisma sądowego na oryginale dowodu doręczenia oraz na doręczonym odpisie.

Nie później niż pierwszego dnia roboczego po doręczeniu pisma sądowego komornik sądowy wysyła podpisany przez siebie list na adres zamieszkania lub – w braku adresu zamieszkania – na adres pobytu adresata. List zawiera datę i godzinę doręczenia pisma oraz informację o tym, że adresat może odebrać odpis pisma sądowego poświadczony za zgodność z oryginałem osobiście

lub za pośrednictwem pełnomocnika należyście upoważnionego na piśmie w kancelarii komornika sądowego w terminie trzech miesięcy od dnia doręczenia pisma sądowego.

Jeżeli adresat wystąpił o zmianę miejsca zamieszkania (wniosek o zmianę adresu), przesyłkę poleconą, o której mowa w pyt. 3, przesyła się na adres figurujący w ewidencji ludności oraz na adres, który adresat wskazał jako swój nowy adres zamieszkania.

Jeżeli złożono wniosek o wykreślenie adresu zamieszkania adresata z rejestru publicznego, a komornik sądowy nie może stwierdzić na podstawie faktów, że adresat faktycznie nie zamieszkuje już pod tym adresem, doręczenie dokonane zgodnie z art. 38 § 2 kodeksu postępowania sądowego będzie wystarczające (zob. poniżej).

Jeżeli złożono wniosek o wykreślenie z rejestru publicznego, doręczenie pisma sądowego oskarżycielowi publicznemu zgodnie z art. 38 § 2 kodeksu postępowania sądowego (zob. poniżej) jest dopuszczalne wyłącznie w przypadku, gdy komornik sądowy potwierdzi, że adresat nie zamieszkuje już pod podanym adresem zamieszkania (np. jeżeli komornik sądowy ustali, że adresat zamieszkujący pod danym adresem został eksmitowany), lub gdy doręczenie pism jest fizycznie niemożliwe.

Jak wspomniano powyżej, doręczenie pisma pocztą odbywa się za pośrednictwem przesyłki zwykłej, przesyłki poleconej lub sądowej przesyłki poleconej. W przyszłości może pojawić się również możliwość doręczania pism sądowych drogą elektroniczną.

– Fizyczny brak możliwości doręczenia (art. 38 § 2 kodeksu postępowania sądowego)

Jeżeli okoliczności faktyczne ustalone pod adresem zamieszkania (np. dom zniszczony wskutek pożaru, adres zamieszkania zlokalizowany na terenach niezamieszkałych) wyraźnie wskazują na fizyczny brak możliwości dokonania doręczenia przez pozostawienie odpisu dowodu doręczenia w miejscu zamieszkania (lub, w przypadku braku miejsca zamieszkania, w miejscu pobytu) adresata, odpis dowodu doręczenia przekazuje się właściwemu miejscowo oskarżycielowi publicznemu.

Na oryginale i odpisie dowodu doręczenia opisuje się okoliczności, które powodują konieczność doręczenia oskarżycielowi publicznemu.

To samo dotyczy sytuacji, w której nieruchomości (będąca miejscem zamieszkania adresata) jest ewidentnie opuszczona, a adresat nie wystąpił o zmianę swojego miejsca zamieszkania (np. adresata nie można zastać w miejscu zamieszkania, ponieważ został eksmitowany). W takiej sytuacji pisma doręcza się oskarżycielowi publicznemu zgodnie z art. 38 § 2 kodeksu postępowania sądowego).

Jak wspomniano powyżej, doręczenia, o którym mowa w art. 38 § 2 kodeksu postępowania sądowego, można również dokonać w przypadku wniosku o wykreślenie z rejestru publicznego, jeżeli komornik sądowy jest w stanie ustalić, że adresat faktycznie nie zamieszkuje pod danym adresem.

Doręczenie pism oskarżycielowi publicznemu jest nieskuteczne, jeżeli strona, na której wniosek dokonuje się doręczenia, znała wskazane przez adresata miejsce zamieszkania lub pobytu.

– Doręczenie pod wskazany adres (art. 39 kodeksu postępowania sądowego)

Jeżeli adresat wskazał adres zamieszkania swojego przedstawiciela, pisma mogą zostać doręczone przez komornika sądowego lub pocztą pod taki adres, nie ma jednak takiego obowiązku. Oznacza to, że pisma mogą zostać równie dobrze doręczone pod faktyczny adres zamieszkania adresata (w Belgii), a nie pod wskazany przez niego adres (Cass. (rozdział pierwszy), 26 lutego 2010 r., J.T., 2010, nr 6397, 371; Cass. (rozdział pierwszy), 10 maja 2012 r., R.W., 2012–13, 1212).

Od tej zasady istnieje tylko jeden wyjątek: jeżeli adresat, którego faktyczne miejsce zamieszkania (lub siedziba) znajduje się w państwie trzecim, wskazał adres zamieszkania w Belgii, doręczenie musi zostać dokonane pod taki adres pod rygorem bezskuteczności (art. 40 kodeksu postępowania sądowego, zob. również Cass. (rozdział pierwszy), 9 stycznia 1997 r., R.W. 1997–98, 811: „Jeżeli strona, na której wniosek dokonano doręczenia, zna adres zamieszkania wskazany przez adresata, strona ta ma obowiązek zapewnić doręczenie pisma w tym miejscu; w takiej sytuacji strona nie ma wyboru i jest to kwestia porządku publicznego).

Jeżeli odpis zostanie doręczony do rąk własnych przedstawiciela znajdującego się pod wskazanym adresem zamieszkania, doręczenie takie zostanie uznane za doręczenie właściwe. Doręczenie pism sądowych przez komornika sądowego i pocztą pod wskazany adres zamieszkania nie jest możliwe, jeżeli przedstawiciel zmarł, nie zamieszkuje już pod tym adresem lub przestał pełnić funkcję przedstawiciela adresata.

Adres zamieszkania wskazuje się w ramach stosunku prawnego łączącego strony (tj. w toku postępowania między stronami). Oznacza to, że taki wybór jest ważny wyłącznie pomiędzy tymi stronami i jest ograniczony wyłącznie do tego stosunku prawnego. W tym kontekście Sąd Kasacyjny orzekł, że wskazanie adresu zamieszkania w piśmie sądowym w postępowaniu w pierwszej instancji (np. w wezwaniu do stawienia się przed sądem lub we wnioskach) jest ważne wyłącznie na czas trwania całego

postępowania w pierwszej instancji, wykonania wyroku wydanego w pierwszej instancji i rozpoznania apelacji od tego wyroku (wniesionej przez stronę przeciwną). Jeżeli w postępowaniu w kolejnej instancji (np. w apelacji) strona nie wskaże ponownie tego samego adresu zamieszkania, wskazany uprzednio adres nie ma zastosowania do takiego kolejnego postępowania (Cass. (rozdział pierwszy), 30 maja 2003 r., R.W. 2003–2004, 974; Cass. (rozdział drugi), 10 maja 2006 r., R.W. 2008–2009, 455; Cass. (rozdział pierwszy), 29 maja 2009 r., R.W. 2010–2011, 1561).

Należy dokonać rozróżnienia między pojęciem „wskazanego adresu zamieszkania” a pojęciem „adresu do doręczeń”, które omówiono poniżej.

Jeżeli chodzi o stosowanie przepisów dotyczących języka postępowania (ustawa z dnia 15 czerwca 1935 r. o językach stosowanych w postępowaniach sądowych, loi du 15 juin 1935 concernant l'emploi des langues en matière judiciaire), sędzia ds. zajęć (*judge des saisies*) w Brugii wydał jednoznaczne orzeczenie w tej kwestii (sędzia ds. zajęć, Brugia, 11 października 2006 r., T. G.R. 2010, 95): znaczenie ma miejsce, w którym faktycznie dokonano doręczenia (w tym przypadku wskazany adres zamieszkania), a nie faktyczne miejsce zamieszkania. W omawianym przypadku zarówno powód, jaki i pozwany zamieszkiwali w regionie francuskojęzycznym. Strona wezwana do stawienia się przed sądem wskazała jednak adres zamieszkania w regionie niderlandzkojęzycznym. Stronie doręczono wezwanie do stawienia się na rozprawie przed sędzią ds. zajęć w Brugii (sporządzone wyłącznie w języku niderlandzkim). Zgodnie z przepisami ustawy o językach stosowanych w postępowaniach sądowych wezwanie do stawienia się przed sądem musiało zostać sporządzone w języku niderlandzkim. Kwestia wymagająca rozstrzygnięcia dotyczyła tego, czy do wezwania należało załączyć tłumaczenie na język francuski zgodnie z art. 38 ustawy o językach stosowanych w postępowaniach sądowych. Sędzia orzekł, że do wezwania do stawienia się przed sądem sporządzonego w języku niderlandzkim nie trzeba było załączać tłumaczenia na język francuski, ponieważ język postępowania ustala się wyłącznie na podstawie miejsca doręczenia pisma.

– Doręczenie w przypadku braku znanego miejsca zamieszkania (art. 40 kodeksu postępowania sądowego)

„W przypadku osób, które nie posiadają znanego miejsca zamieszkania ani pobytu lub które nie wskazały adresu zamieszkania w Belgii, komornik sądowy przesyła odpis pisma sądowego przesyłką poleconą na adres zamieszkania lub pobytu tych osób w państwie trzecim, korzystając z poczty lotniczej, jeżeli państwo trzecie, w którym znajduje się miejsce zamieszkania lub pobytu danej osoby, nie jest państwem sąsiadującym z Belgią, bez uszczerbku dla innych form przekazywania pism sądowych uzgodnionych między Belgią a takim państwem trzecim. Doręczenie uznaje się za dokonane skutecznie po nadaniu pism w placówce pocztowej za potwierdzeniem nadania w sposób opisany w niniejszym artykule.

W przypadku osób, które nie posiadają znanego miejsca zamieszkania ani pobytu lub które nie wskazały adresu zamieszkania w Belgii ani w państwie trzecim, pisma sądowe doręcza się oskarżycielowi publicznemu w okręgu właściwym dla sędziego, który ma rozpoznać lub który już rozpoznał powództwo; natomiast jeżeli przed sąd nie wytoczono żadnego powództwa, pisma sądowe doręcza się oskarżycielowi publicznemu właściwemu dla okręgu, w którym znajduje się miejsce zamieszkania powoda, a w przypadku gdy powód nie ma miejsca zamieszkania w Belgii – oskarżycielowi publicznemu właściwemu dla okręgu brukselskiego.

(...)

Jeżeli adresat pisma sądowego przebywa w Belgii, doręczenia można zawsze dokonać do rąk własnych.

Doręczenie pism adresatowi w państwie trzecim lub oskarżycielowi publicznemu jest nieskuteczne, jeżeli strona, na której wniosek dokonuje się doręczenia, znała odpowiednio miejsce zamieszkania lub pobytu bądź wskazany adres zamieszkania w Belgii lub w państwie trzecim”.

W opinii Sądu Kasacyjnego w takiej sytuacji doręczenie pisma adresatowi nie jest fakultatywne, ale obowiązkowe, ponieważ stanowi kwestię porządku publicznego (Cass. (rozdział pierwszy), 9 stycznia 1997 r., R.W. 1997–1998, 811).

Jeżeli strona będąca adresatem pisma twierdzi, że strona przeciwna znała np. jej miejsce pobytu, i podnosi w związku z tym zarzut bezskuteczności doręczenia pisma oskarżycielowi publicznemu, musi przedstawić dowody na poparcie tego twierdzenia. W takiej sytuacji ciężar dowodu spoczywa zatem na stronie, której doręczono pismo (sędzia ds. zajęć w Gandawie, 18 marca 2008 r., R.W. 2010–2011, 124).

– Przepisy szczególne dotyczące doręczeń (zob. art. 41 i 42 kodeksu postępowania sądowego)

– Doręczenia pism sądowych przez komornika sądowego i pocztą, którego należy dokonać na rzecz osób, dla których ustanowiono kuratora, dokonuje się do rąk tych osób oraz w miejscu zamieszkania lub pobytu kuratora, o ile doręczenie przez komornika sądowego lub doręczenie pocztą jest związane z funkcją kuratora (art. 499/12 kodeksu cywilnego).

Adres do doręczeń: „adres do doręczeń” oznacza adres osoby fizycznej figurującej w ewidencji ludności, który odpowiada adresowi miejsca jej zwyczajowego pobytu, albo adres osoby prawnej, pod którym – za zgodą tej osoby fizycznej lub prawnej – zarejestrowano osobę fizyczną nieposiadającą stałego miejsca pobytu (art. 1 § 2 ustawy z dnia 19 lipca 1991 r. o ewidencji ludności, dowodach osobistych, dowodach osobistych cudzoziemców i dokumentach pobytu, zmieniającej ustawę z dnia 8 sierpnia 1983 r. ustanawiającą krajowy rejestr osób fizycznych (z późniejszymi zmianami z dnia 31 sierpnia 2015 r.) (Loi du 19 juillet 1991 relative aux registres de la population, aux cartes d'identité, aux cartes d'étranger et aux documents de séjour et modifiant la loi du 8 août 1983 organisant un Registre national des personnes physiques (dans sa teneur modifiée au 31 août 2015))).

Osoba, która nie posiada stałego miejsca pobytu, korzysta w pewnym sensie z adresu zamieszkania innej osoby. Osoba, która wyraziła zgodę na to, by osoba fizyczna korzystała z jej adresu zamieszkania jako własnego adresu do doręczeń, zobowiązuje się nieodpłatnie przekazywać takiej osobie fizycznej wszelkie pisma sądowe przesyłane na jej adres zamieszkania (np. pocztą). Ponadto niektóre świadczenia, których otrzymywanie wiąże się z koniecznością posiadania oficjalnie zarejestrowanego adresu (takie jak zasiłki rodzinne, zasiłki dla bezrobotnych, świadczenia wzajemne), mogą być przesyłane na adres do doręczeń (adres do doręczeń nie jest wymagany w przypadku świadczeń z tytułu integracji społecznej!).

Osoby nieposiadające stałego miejsca zamieszkania lub pobytu, które mogą korzystać z adresu do doręczeń, to:

- osoby zamieszkujące w pojazdach (np. na łodzi lub w przyczepie kempingowej, z wyjątkiem przyczep kempingowych przeznaczonych do celów mieszkalnych);
- osoby, które wyjechały w celach edukacyjnych lub biznesowych na okres nieprzekraczający jednego roku;
- cywilni i wojskowi pracownicy sił zbrojnych stacjonujący za granicą oraz członkowie ich rodzin;
- osoby nieposiadające miejsca zamieszkania z powodu braku środków utrzymania.

Adres do doręczeń może zapewnić centrum pomocy społecznej (Centre public d'aide sociale) lub dowolna osoba fizyczna.

W przypadku gdy adresat posiada adres do doręczeń, komornik sądowy może doręczać wszystkie pisma sądowe pod ten adres w odróżnieniu do opisanej powyżej koncepcji „wskazanego adresu zamieszkania”, w przypadku której komornik sądowy może doręczać pod wskazany adres wyłącznie pisma sądowe dotyczące czynności prawnej / postępowania, na użytek których adresat wskazał dany adres.

Komornik sądowy nie może jednak dokonać zajęcia pod adresem do doręczeń (jeżeli przedmiotem zajęcia mają być składniki majątku osoby korzystającej z adresu do doręczeń), ponieważ uznaje się, że osoba ta nie jest właścicielem żadnych ruchomości znajdujących się pod tym adresem.

b) Doręczenie pism sądowych pocztą (*notification*)

Art. 46 § 1 (...)

„W przypadku przesłania sądowej przesyłki poleconej zawierającej pismo w wersji papierowej pracownicy odpowiedniej placówki pocztowej przekazują tę przesyłkę adresatowi do rąk własnych lub pozostawiają ją w miejscu zamieszkania adresata zgodnie z art. 33, 34, 35 i 39. Osoba, której doręczono przesyłkę, opatruje potwierdzenie odbioru swoim podpisem i datą, a podmiot świadczący usługi pocztowe przesyła to potwierdzenie nadawcy. Pracownik poczty odnotowuje odmowę podpisania potwierdzenia odbioru u dołu tego potwierdzenia.

Jeżeli sądowej przesyłki poleconej nie uda się doręczyć do rąk własnych adresata ani w miejscu jego zamieszkania, pracownik poczty pozostawi awizo w miejscu zamieszkania adresata. Placówka pocztowa przechowuje przesyłkę przez osiem dni. Adresat może odebrać ją w tym okresie osobiście lub za pośrednictwem pełnomocnika należycie upoważnionego na piśmie.

Jeżeli jednak adresat wystąpił z wnioskiem o przekierowywanie adresowanych do niego przesyłek lub o ich przechowywanie w placówce pocztowej, przesyłka zostanie zwrócona lub będzie przechowywana pod podanym przez adresata adresem przez okres wskazany we wniosku.

Pismo adresowane do podmiotu, który ogłosił upadłość, przekazuje się syndykowi.

Zasady stosowania przepisów §§ 3–5 ustanawia Król.

(...)

Art. 46 § 4. Minister właściwy ds. sprawiedliwości może określić formy i warunki doręczania pism sądowych za pośrednictwem sądowej przesyłki poleconej. W przypadku konieczności wysłania pisma sądowego za granicę sądową przesyłkę poleconą zastępuje pocztowa przesyłka polecona, bez uszczerbku dla innych metod przekazywania pism sądowych przewidzianych w konwencjach międzynarodowych oraz nie naruszając przepisów §§ 2 i 3.

Sądowe przesyłki polecone zastępuje się usługą świadczoną na żądanie strony odpowiedzialnej za doręczenie pisma, jeżeli przed terminem pierwszej rozprawy przed sądem jeden z powodów lub wnioskodawców – w wezwaniu do stawienia się przed sądem, w pozwie albo w innej formie pisemnej – wystąpi z takim wnioskiem.

Art. 46/1. Doręczenie zwykłą przesyłką pocztową pisma sądowego adresowanego do strony korzystającej z usług adwokata działającego zgodnie z art. 728, 729 lub 729/1, który nie powiadomił sekretariatu sądu zgodnie z art. 729/1, że zaprzestaje reprezentowania tej strony, uznaje się za skuteczne po przesłaniu pisma temu adwokatowi”.

W art. 32b kodeksu postępowania sądowego ustanowiono ramy prawne przekazywania informacji i powiadomień między określoną liczbą podmiotów wymiaru sprawiedliwości.

6 Czy w postępowaniu cywilnym dozwolone jest elektroniczne doręczanie dokumentów (doręczanie dokumentów sądowych lub pozasądowych za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej, takich jak poczta elektroniczna, zabezpieczone aplikacje internetowe, faks, SMS itp.)? Jeśli tak, w odniesieniu do jakich rodzajów postępowań przewiduje się stosowanie tej metody? Czy istnieją ograniczenia w odniesieniu do dostępności lub dostępu do tej metody doręczania dokumentów w zależności od tego, kto jest adresatem (osoba wykonująca zawód prawniczy, osoba prawna, spółka lub inny podmiot gospodarczy, itp.)?

System doręczania pism sądowych drogą elektroniczną zostanie wprowadzony w niedalekiej przyszłości. Odpowiednie ramy prawne zostały już opracowane, ale nie weszły jeszcze w życie. W sprawach cywilnych i karnych komornicy sądowi mogą zdecydować, czy chcą doręczyć pisma sądowe drogą elektroniczną, czy też osobiście. Wybrany sposób doręczenia pism pozostaje bez uszczerbku dla zasady właściwości miejscowej.

W praktyce doręczenia dokonuje się na elektroniczny adres sądowy wskazany przez właściwe organy lub na adres elektroniczny wskazany przez adresata. Aby móc odbierać pisma sądowe przesyłane na wskazany adres elektroniczny, adresaci muszą wyrazić na to wyraźną zgodę, korzystając ze swojego elektronicznego numeru identyfikacyjnego.

7 Doręczenie „zastępcze”

7.1 Czy prawo tego państwa członkowskiego dopuszcza stosowanie innych metod doręczenia w przypadkach, w których doręczenie dokumentów adresatowi nie było możliwe (np. zawiadomienie przesłane na adres domowy, do komornika sądowego, drogą pocztową lub przez wywieszenie ogłoszenia)?

W prawie belgijskim przewidziano szereg sposobów przekazywania pism sądowych (zob. odpowiedź na pytanie 5).

Standardową metodą przekazywania pism sądowych jest ich doręczenie przez komornika sądowego (*signification par exploit d'huissier*).

Termin „doręczenie” został zdefiniowany w art. 32 kodeksu postępowania sądowego jako „przekazanie oryginału lub odpisu pisma sądowego przez komornika sądowego; odbywa się ono przy udziale komornika sądowego lub – w przypadkach przewidzianych w przepisach prawa – w inny sposób wskazany w tych przepisach”.

W prawie przewidziano jednak określone przypadki, w których dopuszcza się możliwość doręczenia pisma sądowych przez **doręczenie pocztą** (*notification*).

Termin „doręczenie pocztą” został zdefiniowany w art. 32 kodeksu postępowania sądowego jako „wysłanie oryginału lub odpisu pisma sądowego przez podmiot świadczący usługi pocztowe lub pocztą elektroniczną na elektroniczny adres sądowy lub – w przypadkach przewidzianych w przepisach prawa – faksem lub w inny sposób wskazany w tych przepisach”.

Art. 14 rozporządzenia (WE) nr 1393/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 listopada 2007 r. dotyczącego doręczania w państwach członkowskich dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych i handlowych („doręczanie dokumentów”) stanowi, że dokumenty sądowe doręczane drogą pocztową muszą zostać wysłane „listem poleconym za potwierdzeniem odbioru lub równoważną przesyłką”.

1. Główne formy doręczenia

a) Doręczenie właściwe (art. 33 i 34 kodeksu postępowania sądowego)

Zgodnie z art. 33 kodeksu postępowania sądowego „doręczenie uznaje się za dokonane do rąk własnych w przypadku przekazania pisma sądowego bezpośrednio adresatowi. Doręczenia do rąk własnych można dokonać w dowolnym miejscu,

w którym komornik sądowy zostanie adresata. Jeżeli adresat odmówi przyjęcia odpisu pisma sądowego, komornik sądowy odnotowuje fakt odmowy przyjęcia odpisu na oryginale, a doręczenie uznaje się za dokonane do rąk własnych.

W art. 34 kodeksu postępowania sądowego doprecyzowano, że „doręczenie pisma sądowego osobie prawnej uznaje się za dokonane do rąk własnych z chwilą przekazania odpisu tego pisma przedstawicielowi lub pracownikowi upoważnionemu do przyjęcia pisma na mocy przepisów prawa, statutu lub umowy spółki lub należycie udzielonego pełnomocnictwa do reprezentowania danej osoby prawnej w postępowaniu sądowym, nawet w przypadku pełnomocnictwa łącznego”.

b) Doręczenie w miejscu zamieszkania (art. 35 kodeksu postępowania sądowego)

Art. 35 kodeksu postępowania sądowego stanowi, że „w przypadku braku możliwości doręczenia pisma sądowego do rąk własnych danej osoby doręczenia dokonuje się w miejscu zamieszkania lub – w braku takiego miejsca – w miejscu pobytu tej osoby lub, w przypadku osób prawnych, pod adresem siedziby lub biura administracyjnego danej osoby prawnej. Odpis pisma sądowego doręcza się krewnemu, powinowatemu, pracownikowi służby lub pracownikowi przedsiębiorstwa adresata. Pisma sądowego nie można przekazać małoletniemu poniżej 16. roku życia (...)”.

Zgodnie z art. 36 kodeksu postępowania sądowego termin „miejsce zamieszkania” oznacza „miejsce wymienione jako główny adres danej osoby w ewidencji ludności”, natomiast termin „miejsce pobytu” oznacza „dowolną inną lokalizację, np. miejsce, w którym dana osoba posiada swoje biuro lub w którym prowadzi działalność gospodarczą lub przedsiębiorstwo”.

c) Doręczenie przez pozostawienie odpisu pisma sądowego (art. 38 § 1 kodeksu postępowania sądowego)

Art. 38 § 1 kodeksu postępowania sądowego stanowi, że w przypadku braku możliwości doręczenia pisma sądowego do rąk własnych lub w miejscu zamieszkania adresata „komornik sądowy dokonuje doręczenia, pozostawiając odpis pisma sądowego w zaklejonej kopercie w miejscu zamieszkania lub – w braku takiego miejsca – w miejscu pobytu adresata”. Na kopercie muszą się znajdować określone informacje wskazane w art. 44 § 1 kodeksu postępowania sądowego.

Art. 38 § 1 kodeksu postępowania sądowego stanowi również, że „Nie później niż pierwszego dnia roboczego po doręczeniu pisma sądowego komornik sądowy wysyła podpisany przez siebie list na adres zamieszkania lub – w braku adresu zamieszkania – na adres pobytu adresata. List zawiera datę i godzinę doręczenia pisma oraz informację o tym, że adresat może odebrać odpis pisma sądowego poświadczony za zgodność z oryginałem osobiście lub za pośrednictwem pełnomocnika należycie upoważnionego na piśmie w kancelarii komornika sądowego w terminie trzech miesięcy od dnia doręczenia pisma sądowego”.

d) Doręczenie pod wskazany adres (art. 39 kodeksu postępowania sądowego)

Zgodnie z art. 39 kodeksu postępowania sądowego „jeżeli adresat wskazał adres zamieszkania w miejscu zamieszkania jego przedstawiciela, doręczenia przez komornika sądowego i doręczenia pocztą można dokonać pod tym adresem. Jeżeli odpis zostanie doręczony do rąk własnych przedstawiciela znajdującego się pod wskazanym adresem zamieszkania, doręczenie takie zostanie uznane za doręczenie właściwe. Doręczenie pism sądowych pod wskazany adres zamieszkania nie jest możliwe, jeżeli przedstawiciel zmarł, nie zamieszkuje już pod tym adresem lub przestał pełnić funkcję przedstawiciela adresata”.

2. Doręczenie pisma sądowego przesyłką poleconą za potwierdzeniem odbioru

Jeżeli pismo sądowe nadano przesyłką poleconą za potwierdzeniem odbioru, a pod adresem wskazanym na kopercie nie udało się zastać adresata, pod podanym adresem pozostawia się awizo. W takim przypadku przesyłkę można odebrać w miejscu wskazanym w awizo lub w miejscu uzgodnionym przez podmiot świadczący usługi pocztowe i adresata w terminie 15 dni, nie licząc dnia wystawienia awizo.

7.2 Jeżeli stosowane są inne metody, w którym momencie dokumenty uznaje za doręczone?

Jeżeli pismo sądowe nadano przesyłką poleconą za potwierdzeniem odbioru, a pod adresem wskazanym na kopercie nie udało się zastać adresata, pod podanym adresem pozostawia się awizo. W takim przypadku przesyłkę można odebrać w miejscu wskazanym w awizo lub w miejscu uzgodnionym przez podmiot świadczący usługi pocztowe i adresata w terminie 15 dni, nie licząc dnia wystawienia awizo.

W przypadku **doręczenia** pisma **przez komornika sądowego** na dowódzie doręczenia należy wskazać datę doręczenia (art. 43 kodeksu postępowania sądowego).

W przypadku **doręczenia** pisma **pocztą** w Belgii stosuje się system podwójnego oznaczania datą.

Data mająca zastosowanie do nadawcy różni się od daty mającej zastosowanie do adresata pisma.

W przypadku nadawcy datą doręczenia jest data wysłania przesyłki.

Art. 53bis belgijskiego kodeksu postępowania sądowego stanowi, że – o ile obowiązujące przepisy nie stanowią inaczej – termin mający zastosowanie do adresata rozpoczyna bieg pierwszego dnia po dniu doręczenia pisma pod adres jego zamieszkania lub, w stosownych przypadkach, adres pobytu bądź pod wskazany przez niego adres zamieszkania.

7.3 Jeżeli inna metoda doręczenia polega na złożeniu dokumentów w określonym miejscu (np. w urzędzie pocztowym), w jaki sposób informuje się adresata o tym, że dokumenty zostały złożone?

Jeżeli chodzi o **doręczenie przez komornika sądowego** przez pozostawienie odpisu pisma sądowego, zob. powyżej „Doręczenie przez pozostawienie odpisu pisma sądowego” (art. 38 § 1 kodeksu postępowania sądowego).

7.4 Jeżeli adresat odmawia przyjęcia doręczenia dokumentów, jakie są tego konsekwencje? Czy dokumenty uważa się za skutecznie doręczone, jeśli odmowa nie jest uzasadniona?

W przypadku **doręczenia pisma przez komornika sądowego** adresat nie może odmówić jego przyjęcia, chyba że w danym przypadku wystąpią przesłanki uzasadniające odmowę przyjęcia pisma, o których mowa w art. 5–8 przywołanego powyżej rozporządzenia (WE) nr 1393/2007 (wymóg przetłumaczenia).

W przypadku **doręczenia pisma pocztą** art. 53bis kodeksu postępowania sądowego stanowi, że – o ile obowiązujące przepisy nie stanowią inaczej – termin mający zastosowanie do adresata rozpoczyna bieg pierwszego dnia po dniu doręczenia pisma pod adres jego zamieszkania lub, w stosownych przypadkach, adres pobytu bądź pod wskazany przez niego adres zamieszkania. Dlatego też adresat nie może odmówić przyjęcia pisma doręczonego przesyłką poleconą za potwierdzeniem odbioru.

Adresat pisma doręczonego przesyłką poleconą za potwierdzeniem odbioru może jednak następnie zakwestionować skuteczność takiego doręczenia, wykazując, że nie przebywał pod swoim adresem zamieszkania, adresem pobytu lub wskazanym adresem zamieszkania umieszczonym na przesyłce poleconej. Doręczenie przez komornika sądowego zapewnia zatem większą pewność prawa niż doręczenie przesyłką poleconą za potwierdzeniem odbioru. W przypadku doręczenia przez komornika sądowego komornik sądowy dokonujący doręczenia weryfikuje adres osoby, do której skierowane jest pismo, w krajowym rejestrze osób fizycznych. Ponadto daty doręczenia pisma przesyłką poleconą nie można w wiarygodny sposób ustalić, jeżeli adresat nie opatrzył datą ani nie podpisał potwierdzenia odbioru przy (pierwszym) okazaniu przesyłki poleconej w jego miejscu zamieszkania, miejscu pobytu lub pod wskazanym adresem zamieszkania, natomiast na dowodzie doręczenia zawsze wskazuje się datę doręczenia.

Ponadto z przebiegu prac przygotowawczych związanych ze wspomnianym powyżej rozporządzeniem (WE) nr 1393/2007, a w szczególności z treści wniosku w sprawie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1348/2000 z dnia 29 maja 2000 r. w sprawie doręczania w państwach członkowskich sądowych i pozasądowych dokumentów w sprawach cywilnych i handlowych, który Komisja przedstawiła w dniu 11 lipca 2005 r., wynika, że zmiana brzmienia art. 14 miała na celu wprowadzenie „jednolitego przepisu dla wszystkich państw członkowskich dotyczącego doręczeń przez pocztę (...) [przez ustanowienie] jednolitego wymogu (list polecony za potwierdzeniem odbioru lub równorzędnym potwierdzeniem (...)). Wymóg ten gwarantuje z wystarczającą pewnością, że adresat otrzymał dokument i że istnieje na to wystarczający dowód”. Wymóg wysyłania pism sądowych listem poleconym za potwierdzeniem odbioru służy zatem zapewnieniu stronom pewności prawa. W toku wspomnianych prac przygotowawczych stwierdzono, że nie można ustalić, iż adresaci „otrzymali” dane pismo, jeżeli nie podpisali oni potwierdzenia odbioru. Rozwiązanie przyjęte w art. 53a belgijskiego kodeksu postępowania sądowego oznacza jednak, że doręczenie pocztą uznaje się za dokonane w chwili „okazania” pisma sądowego w miejscu zamieszkania lub pobytu adresata bądź pod wskazanym przez niego adresem zamieszkania bez konieczności faktycznego przekazania pisma adresatowi lub podpisania przez niego potwierdzenia odbioru.

8 Doręczenie drogą pocztową z zagranicy (art. 14 rozporządzenia dotyczącego doręczania dokumentów)

8.1 Jeżeli poczta doręczy adresatowi w tym państwie członkowskim dokument wysłany z zagranicy w sytuacji, w której wymagane jest potwierdzenie odbioru (art. 14 rozporządzenia dotyczącego doręczania dokumentów), czy dokument taki może zostać doręczony tylko adresatowi osobiście, czy też można go doręczyć, zgodnie z krajowymi przepisami dotyczącymi doręczania drogą pocztową, także innej osobie pod tym samym adresem?

Art. 1 dekretu królewskiego z dnia 27 kwietnia 2007 r. o usługach pocztowych (Arrêté royal du 27 avril 2007 portant réglementation du service postal) stanowi, że pojęcie poleconej przesyłki pocztowej obejmuje list polecony oraz przesyłkę o zadeklarowanej wartości.

Co do zasady przesyłkę poleconą za potwierdzeniem odbioru można wydać adresatowi wyłącznie po zweryfikowaniu jego tożsamości i podpisaniu przez niego potwierdzenia odbioru (art. 30, 53 i 54, *a contrario*, dekretu królewskiego z dnia 27 kwietnia 2007 r.).

Art. 57 dekretu królewskiego z dnia 27 kwietnia 2007 r. stanowi jednak, że „przesyłkę poleconą, na której widnieje adres osoby, który adresat wskazał jako swój adres zamieszkania, można wydać takiej osobie”.

Art. 62 dekretu królewskiego z dnia 27 kwietnia 2007 r. stanowi, że „osoby upoważnione do odbierania korespondencji zgodnie z przepisami prawa powszechnego uznaje się za adresatów korespondencji adresowanej do wszelkich spółek, stowarzyszeń, organizacji, firm i społeczności”.

Art. 58 dekretu królewskiego z dnia 27 kwietnia 2007 r. stanowi, że „przesyłki polecone adresowane do małoletnich poniżej 15. roku życia przekazuje się osobom, które wykonują władzę rodzicielską lub sprawują opiekę nad danym małoletnim”.

Zgodnie z art. 65 dekretu królewskiego z dnia 27 kwietnia 2007 r. przesyłkę poleconą „można przekazać (...) przedstawicielowi adresata (...) dysponującemu pełnomocnictwem formalnie upoważniającym go do przyjmowania przesyłek pocztowych w imieniu adresata”.

8.2 W jaki sposób można dokonać, zgodnie z przepisami dotyczącymi doręczania drogą pocztową w tym państwie członkowskim, doręczenia dokumentów z zagranicy na podstawie art. 14 rozporządzenia nr 1393/2007 dotyczącego doręczania dokumentów, jeżeli pod adresem, pod który należało doręczyć dokumenty, nie zastano ani adresata, ani żadnej innej osoby uprawnionej do odebrania przesyłki (o ile doręczenie zastępcze jest możliwe na podstawie krajowych przepisów dotyczących doręczania drogą pocztową – zob. powyżej)?

Przesyłki pocztowe przesyła się na podany adres, chyba że stwierdzono w nim wystąpienie oczywistego błędu (np. błąd ortograficzny w nazwie ulicy, niewłaściwy numer domu, ewidentnie błędny kod pocztowy).

Jeżeli adresata nie można zastać pod podanym adresem, przesyłka polecona nie zostanie doręczona, chyba że adresat wystąpił o przekierowywanie skierowanej do niego korespondencji na inny adres, korzystając z usługi przekierowywania przesyłek (art. 51 dekretu królewskiego z dnia 27 kwietnia 2007 r. o usługach pocztowych).

8.3 Czy urzędy pocztowe przewidują określony termin na odebranie dokumentów przed ich odesłaniem jako niedoręczone? Jeśli tak, w jaki sposób adresat jest informowany o tym, że w urzędzie pocztowym jest do odebrania adresowana do niego przesyłka?

Zgodnie z art. 60 dekretu królewskiego z dnia 27 kwietnia 2007 r. o usługach pocztowych „jeżeli próba doręczenia przesyłki poleconej w miejscu zamieszkania adresata zakończy się niepowodzeniem, na miejscu pozostawia się awizo. W takich przypadkach przesyłkę pocztową można odebrać w miejscu wskazanym w awizo lub w miejscu uzgodnionym przez [podmiot świadczący usługi pocztowe] i adresata w terminie 15 dni, nie wliczając daty wystawienia awizo”.

Art. 66 wspomnianego powyżej dekretu królewskiego z dnia 27 kwietnia 2007 r. stanowi, że: „przesyłki pocztowe, których nie udało się doręczyć adresatowi, należy zwrócić nadawcy (...). Przesyłki polecone i książki zawsze zwraca się nadawcy”.

9 Czy przewiduje się pisemne potwierdzenie doręczenia dokumentu?

W przypadku doręczenia przez komornika sądowego art. 43 kodeksu postępowania sądowego stanowi, że osoba, której doręczono odpis pisma sądowego, musi podpisać oryginał. W razie odmowy komornik sądowy odnotowuje ten fakt na dowodzie doręczenia. W każdym przypadku będzie zatem istniał dowód doręczenia pisma sądowego. Zakwestionowanie doręczenia przez komornika sądowego jest bardzo trudne.

Jeżeli chodzi o doręczenie pisma sądowego pocztą, pisemny dowód nadania przesyłki istnieje oczywiście w przypadku nadania pisma przesyłką poleconą. Zgodnie z art. 46 również sądowe przesyłki polecone przesyła się za potwierdzeniem odbioru. Potwierdzenie odbioru pisma załącza się do akt sprawy.

10 Co się stanie, gdy z jakichkolwiek powodów adresat nie otrzyma dokumentu lub gdy doręczenie dokumentu nastąpi z naruszeniem przepisów prawa (np. dokument zostanie doręczony osobie trzeciej)? Czy pomimo to doręczenie dokumentu może być uznane za zgodne z prawem (np. czy naruszenie przepisów prawa może być usunięte), czy też musi nastąpić nowa próba doręczenia dokumentu?

W normalnych warunkach ryzyko nieotrzymania pisma sądowego przez adresata jest niewielkie, biorąc pod uwagę fakt, że zgodnie z prawem belgijskim pisma sądowe doręcza się do rąk własnych. Innymi słowy, komornik sądowy osobiście przekazuje pismo sądowe adresatowi. W przepisach prawa przewidziano jednak również możliwość doręczenia pisma sądowego osobie trzeciej (art. 35 kodeksu postępowania sądowego) lub jego pozostawienia pod podanym adresem (art. 38). W takich przypadkach doręczenie przez komornika sądowego uznaje się za w pełni skuteczne, nawet jeżeli pismo sądowe nie zostało przekazane do rąk własnych adresata. Osoba, która poświadczyła odbiór pisma sądowego zgodnie z art. 35, a następnie nie przekazała go adresatowi ani nie poinformowała adresata o fakcie jego odebrania, może zostać pociągnięta do odpowiedzialności cywilnej. Przepis ten bardzo dobrze sprawdza się w praktyce.

Nie można jednak wykluczyć możliwości złamania prawa przy doręczeniu pisma sądowego przez komornika sądowego lub pocztą (np. nieumieszczenie określonych informacji na dowodzie doręczenia). Sankcją procesową za nieprawidłowe doręczenie jest uznanie pism procesowych za niewywołujące skutków prawnych. Przepisy regulujące uznawanie pism procesowych za niewywołujące skutków prawnych zawierają art. 860–866 kodeksu postępowania sądowego.

Reasumując, należy zwrócić uwagę na fakt, że osoby, które spowodowały uznanie pism procesowych za niewywołujące skutków prawnych, mogą zostać pociągnięte do odpowiedzialności z tego tytułu, jeżeli okaże się, że doszło do tego z ich winy.

11 Czy muszę zapłacić za doręczenie dokumentu, a jeśli tak, to jaką kwotę?

Komornicy sądowi otrzymują wynagrodzenie, którego wysokość regulują przepisy art. 522 ust. 1 kodeksu postępowania sądowego.

Konkretne stawki, które muszą być stosowane, ustanowiono w dekrete królewskim z dnia 30 listopada 1976 r. określającym wysokość wynagrodzenia za usługi komorników sądowych w sprawach cywilnych i handlowych oraz wysokość niektórych należnych im dodatków (Arrêté royal du 30 novembre 1976 fixant le tarif des actes accomplis par les huissiers de justice en matière civile et commerciale ainsi que celui de certaines allocations), http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=fr&la=F&cn=1976113030&table_name=loi

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Ostatnia aktualizacja: 19/12/2018